

Synergie op De Tweeklank

Versie juni 2025

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Synergie	5
2 Schoolklimaat	7
3 Missiestatuut	11
4 Loeren op Goed Gedrag	13
5 Positief Gedrag moet gevierd worden	16
6 De Alternatieve Route naar Goed Gedrag	18
Slot	22
Bronnenlijst	23
Bijlage	24

Inleiding

Basisschool De Tweeklank wil haar leerlingen een veilig klimaat bieden. Immers, een veilig klimaat vormt de basis voor het leren. Sinds 2019-2020 werkt De Tweeklank aan The Leader in Me en sinds 2020 mag De Tweeklank zich een 'Leader in Me'-school noemen.

Binnen The Leader in Me is het begrip synergie van wezenlijk belang. Zo belangrijk dat we het Goed Gedrag Protocol voortaan 'Synergie op De Tweeklank' noemen, omdat dit voor ons de volledige lading dekt.

Betekenis

Het woord **synergie** (soepeltjes vertaald vanuit het Grieks: syn = samen energie = werken) wordt door woordenboeken omschreven als

Het op een natuurlijke en onbeschreven wijze van samenwerken, waarbij of waardoor de afzonderlijke functies worden overtroffen.

Op De Tweeklank willen we het vooral als volgt omschrijven:

Samen kunnen we alles wat we alleen kunnen, maar dan beter.

Volgens de theorie van The Leader in Me (Covey, 2015) staat synergie aan de basis van een veilige omgeving. Aan deze uiting wil De Tweeklank pro-actief vormgeven. Het einddoel voor ogen is een natuurlijke, vreedzame leer- en leefomgeving te bieden waar iedereen zich kan ontwikkelen.

In dit beleidsplan wordt het pedagogische kader op basisschool De Tweeklank uiteengezet. Dit gebeurt aan de hand van een aantal onderdelen. Tussen haakjes een verwijzing naar de vorige versie van dit protocol, om een duidelijke brug te slaan.

1. Synergie
2. De schoolregels
3. Het missiestatuut (waaronder de klassenregels)
4. Het zoeken van win-win situaties (Loeren op positief gedrag)
5. Het in stand houden van synergie (Het viëren van positief gedrag)
6. De alternatieve route (Het protocol bij ongewenst gedrag)

Synergie op de Tweeklank

Dit beleidsplan geeft een beeld van hoe De Tweeklank denkt over gewenst gedrag en hoe De Tweeklank positief gedrag beloont. 'Loeren op positief gedrag' is een eigenschap die veel leerkrachten in hun toolkit hebben, want één ding is zeker: met een positieve benadering wordt veel meer bereikt dan met een negatieve.

1

Synergie

Synergie is gewoonte 6 van The Leader in Me (Covey, 2015). Het volgt op gewoontes 1 tot en met 5, respectievelijk:

1. Wees pro-actief
2. Begin met het einddoel voor ogen
3. Belangrijke zaken eerst
4. Denk win-win
5. Eerst begrijpen, dan begrepen worden

Gewoonte 6 is synergie en deze wordt gevolgd door gewoonte 7:

7. Houd de zaag scherp

Volgens de leer van Covey kan synergie pas echt goed tot uiting komen als ook aan de andere gewoontes blijft worden voldaan. Met andere woorden: kinderen, leerkrachten en ouders moeten een pro-actieve houding hebben, snappen waarom De Tweeklank een veilige leeromgeving als einddoel voor ogen heeft, kunnen afwegen welke belangen zwaarder wegen, de winst voor alle partijen in kunnen zien en vooral begrijpen wat er nodig is om hier succesvol in te zijn.

Zodra synergie bereikt is, is het een kwestie van synergie behouden en versterken. Dat brengt ons naar gewoonte 7: houd de zaag scherp.

Hoe ziet synergie eruit?

Wanneer we synergie verlangen, helpt het om synergie concreet te maken. Wat is synergie en wanneer is er sprake van synergie? In de bullet points hieronder een aantal omschrijvingen die in de dagelijkse praktijk als standaard kunnen dienen:

- Synergie betekent dat we samenwerken in leren en in gedrag. We zijn de beste versie van onszelf, alleen en samen. We helpen elkaar de beste versie te zijn.
- We staan alleen, maar ook samen. We staan samen, maar ook alleen.
- We kennen, erkennen en herkennen elkaars kwaliteiten en benutten deze (ten volste).
- We doen moeite om elkaar (beter) te leren kennen.
- We willen elkaar zien. We zien elkaar voor wie we zijn. We hoeven ons niet anders voor te doen dan we zijn.

- We mogen zijn wie we willen en geven ruimte aan verschillen. Verschillen maken ons diverser en daarmee mooier.

Werken aan synergie

Bewustwording is een belangrijke stap als er aan synergie wordt gewerkt. De leerkracht zorgt voor deze bewustwording door betekenis te geven aan synergie en een goed voorbeeld te zijn. De methodieken rondom The Leader in Me kunnen helpen om verdere invulling te geven aan synergie. Synergie kan opgenomen worden in het missiestatuut van de klas en zelfs in de school gevierd worden.

Onder het credo 'wat je aandacht geeft groeit' verdient het aanbeveling om synergie veel aandacht te geven.

2

Het schoolklimaat

De omgang met elkaar is heel belangrijk op basisschool De Tweeklank. Om een en ander in goede banen te leiden zijn er schoolregels opgesteld. Het hebben van teveel regels zorgt ervoor dat kinderen, leerkrachten en ouders de regels niet uit het hoofd kennen. Om die reden is er gekozen voor deze drie, alles dekkende, regels:

1. Voor groot en klein zullen we aardig zijn;
2. De school is van binnen een wandelgebied, maar buiten hoeft dat lekker niet;
3. We zullen goed voor de spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken morgen.

Kapstokregels

Bij de kapstokregels gaat het om positief geformuleerde regels en gaan dus vooral uit van wat De Tweeklank wél verwacht.

1. Voor groot en klein zullen we aardig zijn

Respect voor elkaar is een belangrijk element. Zonder respect is het voor leerlingen, leerkrachten en ouders niet mogelijk om met elkaar om te gaan. Leerlingen brengen ook respect voor elkaar op. Zo helpen zij elkaar, zijn ze vriendelijk naar elkaar toe en proberen zij conflicten op een goede manier op te lossen.

2. De school is van binnen een wandelgebied, maar buiten hoeft dat lekker niet

Een ongeluk zit in een klein hoekje. Op De Tweeklank doen we er alles aan om een ongeluk te voorkomen. Vandaar wordt er in school rustig gelopen. Buiten mag worden gerend.

3. We zullen goed voor de spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken morgen

Respect speelt ook hier een belangrijke rol. Respectvol omgaan met andermans spullen. De Tweeklank ziet erop toe dat er goed wordt omgesprongen met schoolmaterialen, maar ook met de spullen van de leerlingen.

Hanteren van de regels

De schoolregels gelden door de hele school en worden aan het begin van een schooljaar met de leerlingen besproken. Vooralsnog gaan ze goed samen met The Leader in Me en is in elke kapstokregel synergie terug te lezen. Het gaat om samen verantwoordelijk zijn en het beste willen.

Leerkrachten spreken leerlingen aan op het hanteren van de regels. Zij zullen ook loeren op positief gedrag, met de bedoeling dat het gewenste gedrag zich meer laat zien. Een overtreding van deze regels wordt doorgaans met de leerlingen besproken. Wanneer dit te vaak gebeurt, zullen ouders op de hoogte worden gesteld en wordt samen naar een oplossing gekeken.

Update maart 2021: Vooralsnog zijn de 3 kapstokregel een veilige, overzichtelijke basis om vanuit te werken. De kapstokregels bijten The Leader in Me niet en blijven daarom gelden. Wanneer we verder zijn in het traject The Leader in Me kan het zijn dat de 3 kapstokregels niet meer zo nadrukkelijk naar voren komen, omdat er synergie is.

Discriminatie en racisme

Het verbod op discriminatie is artikel 1 van onze Grondwet. Discriminatie en racisme zijn grensoverschrijdend gedrag. Discriminatie kan betrekking hebben op huidskleur, levensovertuiging, seksuele voorkeur, cultuur, volksgewoonten of ziekten.

We leven in Nederland in een multiculturele samenleving. Multicultureel betekent letterlijk “meerdere culturen”. Dat betekent dat verschillende groepen in onze samenleving hun eigen cultuur hebben. De schoolpopulatie is hiervan een afspiegeling en dat wordt ervaren als verrijking. Om die verrijking te bewaken, dient de school alert te zijn om zo een goed pedagogisch en sociaal klimaat te bewerkstelligen. Dit valt onder het creëren van synergie.

Om synergie te bereiken en een veilige omgeving te zijn voor alle leerlingen en betrokkenen (ouders, leerkrachten en externen) is het wenselijk om een duidelijke visie op discriminatie en racisme te hebben.

De Tweeklank sluit hierbij aan bij artikel 1 van de Grondwet: iedereen die zich in Nederland bevindt wordt gelijk behandeld.

In de praktijk betekent dit het volgende:

- Leerlingen, medewerkers, ouders en externen worden gelijkwaardig behandeld;
- Discriminerende taal (in woord en in geschrift) is niet toegestaan;

- De Tweeklank is kritisch op teksten die in de school worden opgehangen en vanuit school worden verspreid (denk aan posters, reclamefolders, boeken, nieuwsberichten etc.);
- Het is niet toegestaan om symbolen of tekens te dragen die volgens algemeen geldende normen kunnen worden uitgelegd als discriminerend en/ of racistisch;
- Er wordt op toegezien dat leerlingen, ouders en leerkrachten geen discriminerende houding aannemen in taal en gedrag;
- Medewerkers, leerlingen en ouders nemen afstand van discriminerend gedrag en maken dit - zo goed als dit kan - kenbaar;
- Bij overtreding wordt “De Route naar Goed Gedrag” gebruikt en ingezet op stap 5 rood. Dat betekent dat er een gesprek plaatsvindt tussen de leerling, de ouders, de directie en een dag interne schorsing volgt om een duidelijk signaal af te geven;
- Op school worden in de lessen “sociaal klimaat” en “The Leader is Me” rekening gehouden met racisme en discriminatie en wordt onderwezen wat racisme en discriminatie zijn, waarin zij verschillen en overeenkomen.

Gender- en seksuele diversiteit

Een ander item dat om aandacht vraagt betreft de gender- en seksuele diversiteit van kinderen. Leerlingen kunnen enkel goed leren als zij zich veilig voelen en dus ook als zij in de ontwikkeling van hun eigen identiteit zichzelf kunnen zijn (School en Veiligheid, 2022).

Conform kerndoel 38 zijn scholen het wettelijk verplicht om te werken aan een respectvolle houding voor seksuele diversiteit. Dit ligt in het verlengde van een sociaal veilig klimaat en burgerschapsvorming.

Op De Tweeklank betekent de aandacht voor dit thema het volgende:

- Er is ruimte voor identiteitsontwikkeling in de breedste zin van het woord (leerlingen ontdekken hun geaardheid, maar voelen mogelijk ook dat ze van een ander gender zijn dan hun lichaam vertelt of voelen zich niet thuis in de hokjes ‘meisje’ en ‘jongen’);
- Het maatschappelijk debat over dit onderwerp wordt door de school gevolgd en naar nieuwe inzichten wordt gehandeld;
- In het geval er sprake is van een verstoorde identiteitsontwikkeling waarbij ook opvoeding een rol speelt (bijvoorbeeld vanwege een verschil in normen en waarden over seksualiteit in de cultuur) wordt het gesprek aangegaan met ouders en de school, waarbij de school kennis heeft van externen die een rol kunnen spelen;

- Discriminatie en pestgedrag op grond van deze identiteitsontwikkeling is niet toegestaan en bij overtreding wordt, in overleg met de leerkracht, gedragsspecialist en directie, ingezet op De Route naar Goed Gedrag.

Overtreding

In geval van overtreding door a) een ouder, b) een medewerker, c) een student, d) een leerling en/ of e) een externe partner van deze afspraken wordt - op basis van de Grondwet - gepaste actie ondernomen door de school en/ of de Stichting. De daadwerkelijke actie wordt gebaseerd op de aard van de overtreding in overleg met de directie, de gedragsspecialist en eventueel andere betrokkenen. Bij herhaaldelijke overtredingen (definitie: wanneer het na een gesprek nogmaals gebeurt) worden de klachten en overtredingen tevens bij het bevoegd gezag neergelegd.

Definities van gedrag (problemen en indicatoren)

Rondom gedrag spelen verschillende definities en verschijnselen een rol. Op De Tweeklank hebben we de volgende definities aan deze termen gegeven:

Meidenvenijn = het pestgedrag dat voorkomt onder (voornamelijk) groepen meiden. Voor meer informatie, zie [de Tweeklank SEL](#).

Jongenscode = gedrag dat jongens kunnen laten zien en dat niet altijd even goed te grijpen is. Het is een combinatie van typisch jongensgedrag tegenover een stukje ongeschreven 'code' van hoe jongens met elkaar omgaan. Omdat op scholen steeds meer juffen en minder meesters te vinden zijn, wordt dit gedrag soms verkeerd geïnterpreteerd en gezien als pestgedrag. Jongens hebben het gewoon nodig om af en toe eens te stoeien.

Fysiek geweld = elke vorm van ongewenste aanrakingen, waarbij een leerling of medewerker fysiek lastig gevallen wordt.

Burgerschap = lessen in "burgerschap" leren de normen en waarden aan, hoe gaan we met elkaar om. Burgerschap valt mooi samen met The Leader in Me.

3

Het missiestatuut

In iedere klas worden op leerling-, leerkracht- en klassenniveau missiestatuten opgesteld. In een missiestatuut wordt omschreven waar een leerling, leerkracht, klas of ons team voor staat.

Die missiestatuten kunnen betrekking hebben op alle facetten van het onderwijs: cognitief, sociaal, emotioneel en samen.

Een missiestatuut in de klas kan dus prima dienen als middel om synergie te bevorderen.

Goed voorbeeld doet goed volgen

Als leerkracht een goed missiestatuut hebben, zorgt dat leerlingen dat kunnen overnemen. Ze hebben immers een goed voorbeeld. Hetzelfde geldt bij synergie. Wanneer een leerkracht het belang van synergie kan vangen in een missiestatuut, kunnen kinderen dat ook.

Op die manier kan synergie een prominente plaats krijgen in de klas.

Het is echter niet zo dat iedere klas synergie als missiestatuut moet hebben. Het kan namelijk zijn dat het met de synergie in een klas al goed zit. Dan moet het wel aandacht blijven krijgen (denk eraan: alles wat je aandacht geeft groeit), maar hoeft het geen prominente plaats in de klas te krijgen.

Theorie bij regels maken

Hoewel synergie leidend gaat zijn bij de totstandkoming van klassenregels en -afspraken, helpt het om bewust te blijven van wat theoretische verdedigers. Om die reden hier wat spelregels bij het maken van klassenregels:

- Zorg dat er niet te veel regels zijn, maar dat ze wel zoveel mogelijk dekken. Meerdere geleerden zijn het erover eens dat een maximum van 7 regels aangehouden dient te worden.
- Laat regels door leerlingen aangedragen worden, maar formuleer ze desnoods zelf in begrijpelijke (en zo concreet mogelijke) taal. Door de leerlingen zelf regels te laten formuleren, profiteer je bij de uitvoering ervan van hun eigenaarschap.
- Zorg dat de klassenregels goed besproken worden en iedereen zijn zegje kan doen, ook als leerlingen het er niet helemaal mee eens zijn. Juist dan is het belangrijk om te blijven herformuleren tot iedereen zich erin kan vinden.

- Hang de klassenregels zichtbaar op (eventueel onder de tak met gewoonte 6: synergie).
- Zie toe op het naleven van de klassenregels. Ga hierover in gesprek, zowel als het goed gaat dan als het beter kan.

Verschil in regels

Waar de schoolregels door de hele school gedragen worden, kan het zijn dat er in verschillende klassen andere regels gelden. Dat heeft vooral te maken met de volgende factoren:

- De samenhang van de groep (sommige groepen hebben meer structuur en duidelijkheid nodig dan andere groepen);
- De leeftijd van de groep (in hogere groepen zal meer een beroep worden gedaan op zelfstandigheid dan in lagere groepen);
- De normen en waarden die in de groep gelden.

Gewenst gedrag

De meeste tijd brengen de leerlingen door in de klas. Hier is het van wezenlijk belang dat de leerling gewenst gedrag laat zien. Dat vormt immers de basis voor goed onderwijs. Wanneer het gewenste gedrag zich laat zien, zal de leerkracht de leerling daarvoor belonen.

Het kan echter zijn dat leerlingen er herhaaldelijk moeite mee hebben om het gewenste gedrag te laten zien. Zij kunnen dan geholpen worden. Dat gebeurt aan de hand van de Alternatieve Route naar Goed Gedrag, waarover meer in hoofdstuk 6. Hoewel De Tweeklank waarde hecht aan het benoemen van positief gedrag, zullen er ook consequenties zijn voor het aanhoudend vertoon van negatief en ongewenst gedrag.

4

Loeren op Goed Gedrag

Gedrag lijkt de laatste jaren een groter probleem te worden binnen scholen. Er wordt vaker melding gedaan van “ontspoorde” en “onhandelbare” kinderen. Soms gaat het zelfs om complete klassen.

Onderzoek

Onderzoek wijst echter keer op keer uit dat gedrag door leerkrachten zelf grotendeels te bepalen valt. Zo schrijven Van der Wolf en Beukering (2014) dat “gedragsproblemen nauwelijks kans krijgen wanneer er strak, gestructureerd en boeiend les wordt gegeven.” Zo denkt ook gedragsdeskundige Teitler (2017) over probleemgedrag op middelbare scholen en ziet leerkracht Horeweg (2020) dit in de dagelijkse praktijk terug. Bakker-De Jong & Mijland (2015) en Bijleveld (2011, 2020) sluiten hierbij aan. Van Engelen (2011, 2014) noemt het zelfs een voorwaarde om grip op de groep te houden.

Ook hebben Van der Wolf en Van Beukering het, net als Van Overveld (2017) het herhaaldelijk over het benoemen van goed gedrag. Dit verschijnsel wordt ook wel “Loeren op goed gedrag” benoemt. Het loeren en benoemen van goed gedrag heeft een aantal zeer positieve gevolgen, namelijk:

- De leerkracht laat aan leerlingen zien vooral oog te hebben voor goed gedrag (waardoor een negatieve sfeer niet gevoed kan worden);
- Leerlingen die goed gedrag vertonen worden vooral gezien en krijgen aandacht (in plaats van kinderen die negatief om aandacht vragen);
- Vanuit hun zelf willen alle kinderen het goed doen. Als zij van anderen zien hoe “goed gedrag” eruit ziet, zullen zij dat vanzelf ook gaan vertonen.

Het alom genoemde adagium ‘alles wat je aandacht geeft groeit’ gaat hier twee keer op: de leerkracht die negatief gedrag aandacht geeft, zal waarschijnlijk meer van dat negatieve gedrag oogsten, terwijl de leerkracht die positief gedrag aandacht geeft, daar de vruchten van zal plukken.

Synergie (Covey, 2015) draagt bij aan een positief klimaat in de groep.

Positieve sfeer

Het loeren op en benoemen van goed gedrag (Matthys, 2018) kan dus een positieve sfeer teweeg brengen, waarbinnen gedragsproblemen en zelfs pesten veel minder ruimte krijgen. Natuurlijk is het geen wondermiddel en moet je alternatieven houden, maar het is wel een methode die heel veel wind uit de zeilen kan nemen.

Meen wat je zegt

Het is wel van belang dat je meent wat je zegt. Loeren op goed gedrag kan soms een beetje suf en knullig overkomen, bijvoorbeeld als je een kind in groep 8 complimenteert met de wijze waarop ze op haar stoel zit. Desondanks blijft het een krachtig middel, zolang je het meent. Het uitspreken op een toon die het tegendeel aangeeft, zal een averechts effect hebben. Bepaal dus van tevoren of loeren op goed gedrag je past of niet. Zo niet, doe het dan ook niet.

Voorbeelden van complimenten die altijd werken

Loeren op goed gedrag moet een tweede natuur worden. Je zal het je dus aan moeten leren. Een aantal complimenten die altijd werken, zijn de volgende:

- "Ik kan zien dat je goed je best hebt gedaan."
- "Wat fijn dat jij meedenkt."
- "Wat goed dat jij je bureau zo opgeruimd hebt."
- "Ik hoor aan je dat je er zin in hebt. Dat vind ik leuk om te horen."
- "Ik geloof erin dat jij je uiterste best gaat doen."
- "Jij bent een gouden kracht. Jij bent goud waard."
- "Ik ben trots op jou."

Volgende fase: leerlingen loeren op goed gedrag

Wanneer je als leerkracht de toon hebt gezet, kun je de sfeer in je groep verbeteren door de volgende fase in te zetten. Laat leerlingen loeren op goed gedrag. Laat ze zoeken naar gedrag van medeleerlingen wat ze goed vinden. Dit kun je in een speciale kring doen, maar ook tussendoor. Gewoon door te vragen "Is er nog iemand die goed gedrag heeft gezien?" of (minder knullig) "Is er nog iemand die een complimentje uit wil delen?"

Deze fase kan onderdeel uitmaken van je lessen over synergie, je missiestatuut of een persoonlijk leerdoel.

Goed gedrag is normaal

Door als leerkracht het goede voorbeeld te geven en leerlingen de ruimte te geven vooral op goed gedrag te letten, wordt goed gedrag vanzelf normaal (en dit protocol overbodig).

Houd dan ook voor jezelf altijd het einddoel voor ogen.

5

Positief Gedrag moet gevierd worden

The Leader in Me leert kinderen eigenaar te worden over zichzelf, leiding en sturing te geven over hun eigen processen en verantwoordelijkheid te dragen over het eigen handelen. Dit sluit aan bij hun gedrag.

In het verlengde van het loeren op positief gedrag, kan positief gedrag ook gevierd worden.

Waarom zou je positief gedrag vieren?

Waarom is het zo belangrijk om positief gedrag te vieren? Je zou ook kunnen stellen dat het vanzelfsprekend moet zijn dat kinderen zich goed gedragen. Toch zijn er meerdere redenen te geven waarom het bevorderlijk werkt om positief gedrag te vieren, namelijk:

- Bij vieren sta je stil bij het positieve gedrag en dat werkt stimulerend. De kans dat positief gedrag aanhoudt is groter wanneer het gevierd wordt. Het krijgt zo immers de kans om te groeien.
- Door positief gedrag te vieren laat je zien dat je het gedrag “ziet”. Je handelt er naar en beloont erop.
- Het vieren van positief gedrag houdt voor alle partijen de zaag scherp: de leerlingen zien dat er voordeel kleeft aan hun gedrag, leerlingen die uit de boot dreigen te vallen worden herinnerd aan hoe het kan zijn en leerkrachten zien de positieve kanten van hun groep.
- Een goede viering draagt bij aan de positieve sfeer in de groep.

Hoe vier je positief gedrag?

Een viering kan verschillende vormen aannemen. Het is ook afhankelijk van de groep en de leerkracht. Belangrijk is dat een viering past bij het gedrag, de klas en de leerkracht. Bovendien moet een viering bij positief gedrag in de juiste mate plaatsvinden.

Net als dat je een leerling die zich vijf dagen goed gedraagt niet beloont met een weekendje Barcelona, maar eerder met tien minuten extra computertijd, dien je ook de vieringen voor de hele groep af te stemmen op een activiteit die relevant is.

Het is handig om het positieve gedrag inzichtelijk te maken. Als er ergens in de klas een poster hangt met een thermometer of stickersysteem die de positieve temperatuur meet, is dat voor kinderen heel duidelijk. Zo kun je ook concrete afspraken maken als:

- bij 20 stickers (een maand goed gedrag) gaan we het vieren
- als de thermometer op 40 graden staat, gaan we het vieren (dit geeft de mogelijkheid om te groeien met grote of kleine stappen, handig in groepen waar het klimaat wisselend is).

Spreek ook dan al af wat de viering in gaat houden en geef de kinderen hierin een stem. Dan blijft het eigen en is de motivatie groter. Hieronder een aantal ideeën voor vieringen, variërend in grootte.

- De hele klas mag 10 minuten extra naar buiten
- De hele klas mag 10 minuten extra op een Chromebook
- De hele klas mag een tekening maken
- De hele klas mag een film(pje) kijken van 30 minuten tot 90 minuten
- De hele klas mag in de middag spelletjes spelen die ze van huis meenemen
- De leerkracht trakteert op iets lekkers of bakt een taart, versiert (cup)cakes
- De hele klas gaat de hele middag naar buiten
- De klas mag komende week de gymles bepalen (onderdelen kiezen die ze willen doen)
- De leerlingen bakken samen met de leerkracht een taart en 'vieren' zo echt dat ze zich goed gedragen hebben

Mocht je het lastig vinden om een goede keuze te maken of hulp kunnen gebruiken bij het vieren van positief gedrag, vraag dan om hulp.

6

De Alternatieve Route naar Goed Gedrag

Het protocol bij ongewenst gedrag

Het kan zijn dat gewenst gedrag zich ondanks tal van interventies maar moeilijk laat zien. In dat geval zullen kinderen en ouders geholpen worden middels het protocol dat in dit hoofdstuk besproken wordt. De Tweeklank wil positief gedrag belonen, maar dat betekent niet dat ongewenst gedrag wordt genegeerd. Bij aanhoudend probleemgedrag wordt daarom onderstaande Route naar Goed Gedrag doorlopen.

Definitie van ongewenst gedrag

Ongewenst gedrag is het gedrag dat een leerling laat zien, waarbij geen tot weinig sprake is van respect en dat zich niet laat corrigeren door de leerkracht. Als ouder hoort u van tevoren of uw kind ongewenst gedrag vertoont. Voordat onderstaand protocol in werking treedt heeft u dus een gesprek gehad met de leerkracht over het gedrag van uw kind. Een leerkracht besluit niet alleen of er sprake is van ongewenst gedrag. Dat wordt gedaan in communicatie met andere leerkrachten.

1	Er is sprake van ongewenst gedrag. De leerkracht van het kind heeft dit besproken met tenminste één andere leerkracht. De leerling en de ouders worden gewaarschuwd.		
2	Het gedrag laat zich binnen één week zien.	Het ongewenste gedrag laat zich binnen een maand zien.	Het ongewenste gedrag laat zich een maand niet zien.
3	Er volgt een tweede gesprek met ouders, de leerling en de leerkracht. Een tweede waarschuwing wordt gegeven: bij een volgende overtreding wordt de leerling één dag intern geschorst.	Er volgt een tweede gesprek met ouders, de leerling en de leerkracht. Een tweede waarschuwing wordt gegeven.	De Route naar Gewenst Gedrag is succesvol verlopen.
4	Het gedrag laat zich binnen één maand zien.	Het ongewenste gedrag laat zich binnen een maand zien.	
5	De leerling wordt een dag intern geschorst. Een volgende waarschuwing	Stap 3 rood en verder.	

	wordt gegeven: interne schorsing van vijf dagen.	
6	Het ongewenste gedrag laat zich binnen één week zien.	
7	De leerling wordt vijf dagen intern geschorst. Bij een volgende waarschuwing worden oplossingen met de leerplichtambtenaar besproken.	

Richtlijnen per stap

Hieronder enkele aanvullingen op de Route naar Goed Gedrag, behorende bij de genoemde punten (stappen):

1. Het zijn altijd twee leerkrachten die vaststellen dat het om ongewenst gedrag gaat. Daarna worden de ouders en de leerling verwittigd en op de hoogte gesteld van de drie vervolgopties. Directie en ib/gedrag worden meegenomen in dit besluit.
2. Evaluatiemoment.
3. Wanneer het gedrag in ernstige mate terugkomt, wordt de rode route doorlopen. In een zeer ernstige mate kan al direct tot stap 5 worden besloten. Bij minder ernstige mate de oranje route. Bespreek dit met tenminste één collega.
4. Evaluatiemoment.
5. Wanneer het gedrag niet verbetert, volgt een interne schorsing. Die kan al bij stap 3 besproken worden. De leerling vertoeft deze dag buiten de eigen klas en volgt een pakketje werk. Pauzes en gymlessen worden ook niet in de eigen klas bijgewoond. De voorkeur ligt bij een interne schorsing in een andere bouw.
6. Evaluatiemoment.
7. De situatie is nu niet meer aan De Tweeklank. Uit veiligheid voor de leerkrachten en leerlingen kan tot vijf dagen interne schorsing worden overgegaan, terwijl extern naar een passende oplossing wordt gezocht.

Ongewenst gedrag bij jonge kinderen

Niet alle jonge kinderen (groep 1 en groep 2) weten wat gewenst gedrag inhoudt. Het geweten van peuters en kleuters ontwikkelt zich razendsnel, maar het is nog niet te stellen dat deze kinderen met opzet ongewenst gedrag vertonen. Vaak handelen zij vanuit impulsen, die ze zelf

niet kunnen controleren. Tevens speelt het externe geweten een rol, dat wil zeggen dat kinderen iets wat niet mag niet doen als er een volwassene bij is (want die heeft het verbod uitgesproken), maar dat zij – zodra de volwassene buiten beeld is – denken dat het ongewenste gedrag wel weer mag. Zij denken als het ware dat het verbod alleen geldt bij de volwassene die het verboden heeft.

Overleg groep 1 en 2

Met het oog op die ontwikkeling is het moeilijk om kleuters de bovenstaande Route van Goed Gedrag te laten afleggen. Daarom geldt de Route voor groep 3 tot en met 8 en wordt er bij kinderen in groep 1 en 2 overleg gepleegd over wat een goede reactie is op ongewenst gedrag. Een plan van aanpak op school wordt zodoende opgesteld (denk aan stickerkaart of pluim van de dag). Dit wordt besproken met de gedragsspecialist en de leerkracht en indien gewenst met de directie en de interne begeleider. Vervolgens wordt er naar het besprokene gehandeld en wordt dit naar de ouders gecommuniceerd. Na vier weken zal met ouders geëvalueerd worden. Indien het plan succesvol is verlopen, wordt het gecontinueerd of afgebroken. Is het niet succesvol verlopen, dan kan een tweede plan worden opgesteld. Blijft succes uit, dan wordt passende externe hulp gezocht.

Ongrijpbaar gedrag tijdens het doorlopen van het protocol

Het is afgelopen jaren voorgekomen dat tijdens het doorlopen van het protocol ongrijpbaar gedrag vertoond werd. Dat is gedrag dat op het randje is. Onder normale omstandigheden zou je je er niet heel druk om maken, maar vanwege het protocol weet je niet zo goed wat je ermee moet. Bijvoorbeeld: een jongen heeft een stap gezet op het gedragsprotocol en heeft een afspraak gemaakt om voortaan netjes en beleefd om te gaan met andere kinderen, maar roept wel 'Houd je bek!'.

In dit geval kan een vervolgstap in tweeën worden gebroken. Het is een klein akkefietje, net niet groot genoeg om al direct de volgende stap te zetten, maar je wil het ook niet voorbij laten gaan. Door dan te spreken over een halve stap, kun je laten zien het gedrag niet goed te keuren, maar is het wel een legitieme manier om een klein stapje te zetten.

Doe dit wel altijd in overleg met de gedragsspecialist en houd dit op papier goed bij.

Fysiek geweld

Fysiek geweld wordt op De Tweeklank niet getolereerd. Het kan in een situatie leiden tot een fysiek ingrijpen van de leerkracht. Dit heeft dan tot doel de veiligheid van anderen (leerlingen en

medewerkers) te waarborgen en te voorkomen dat gesproken kan worden van verwijtbaar handelen (namelijk dat er niet ingegrepen wordt terwijl daarmee kwader gedrag voorkomen kon worden). Indien een situatie onveilig wordt geacht door medewerkers en zij een leerling proberen te corrigeren, die daar geen gehoor aan geeft, kan de medewerker besluiten op dat moment fysiek, doch professioneel te handelen. Het doel is om de leerling uit de situatie te halen en de veiligheid voor andere leerlingen en/ of medewerkers te kunnen bieden.

Volgens het wettelijk kader is fysiek ingrijpen gerechtvaardigd wanneer een dreigende situatie enkel door onmiddellijk ingrijpen kan worden voorkomen (School en veiligheid, 2024). Ook dit is relatief bezien, want de beoordeling vindt altijd achteraf plaats.

Oudergesprekken

Helaas worden we de afgelopen jaren meer geplaagd door oudergesprekken die niet vriendelijk verlopen. Sommige ouders zijn verbaal zeer agressief, slaan een dreigende toon aan of staan niet open voor het gesprek. Dat kan iets doen met een leerkracht, bijvoorbeeld een stukje angst veroorzaken om in gesprek te gaan.

Het is ten alle tijden van belang gesprekken te blijven voeren. Wanneer je het moeilijk vindt om in gesprek te gaan met ouders, geef dit dan tijdig aan bij het MT, de gedragsspecialist of de kwaliteitscoördinatoren. Er is altijd een oplossing om ook met deze ouders in gesprek te gaan, op een voor jou prettige en veilige wijze.

Slot

Basisschool De Tweeklank heeft synergie hoog in het vaandel staan. Er wordt daarbij vooral gekeken naar wat goed gaat en ingezoomd op positief gedrag. Dat zorgt namelijk voor een positieve sfeer in de school. Speerpunten hierbij zijn de omgang met elkaar en het buiten de deur houden van discriminatie en racisme.

We werken aan de hand van drie kapstokregels in de school en middels missiestatuten in de eigen groep. Bij ongewenst gedrag wordt gebruik gemaakt van de Route naar Goed Gedrag, zoals beschreven in hoofdstuk 6.

Goed gedrag is een voorwaarde voor goed onderwijs. Het gedrag op school wordt in de gaten gehouden door de leerkrachten en de directie. Indien gewenst kunt u daarover een gesprek voeren. De algemene contactpersoon rondom gedrag is Theo-Henk Streng.

Bronnenlijst

- Bakker-De Jong, M. & Mijland I. (2015) *Handboek positieve groepsvorming*. Quirijn.
- Bijleveld, B. (2011). *De Gouden Weken. Groepsvorming en ouderbetrokkenheid*. Eduforce.
- Bijleveld, B. (2020). *De Gouden Weken 2.0. Groepsvorming en ouderbetrokkenheid*. Eduforce.
- Covey, S. (2015). *The leader in me. Hoe 7 gewoonten zorgen voor (persoonlijk) leiderschap bij leerlingen*. Business Contact.
- Engelen, R. van (2011). *Bouwen aan je groep*. ThiemeMeulenhoff.
- Engelen, R. van (2014). *Grip op de groep*. ThiemeMeulenhoff.
- Horeweg, A. (2020). *Gedragsproblemen in het basisonderwijs. Een praktisch handboek*. Lannoo Campus.
- Kindcentrum Regenboog (2021). *Oudergids The Leader in Me Kindcentrum Regenboog*. Geraadpleegd op 19 maart via <https://www.kindcentrumregenboog-octant.nl/content/deregenboog/files/Oudergids-The-Leader-in-Me-Kindcentrum-Regenboog-website.pdf>
- Matthys, W. (2018). *Brutaal, boos en agressief gedrag op school. Omgaan met sociaal storend gedrag*. Hogrefe Uitgevers.
- Overveld, K. van (2020). *Groepsplan gedrag. Planmatig werken aan passend onderwijs*. Pica
- School en Veiligheid (2022). *Over seksuele diversiteit*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.schoolenveiligheid.nl/thema/seksuele-diversiteit-po/#over-seksuele-diversiteit>
- School en Veiligheid (2024). *Fysiek ingrijpen naar leerlingen*. Geraadpleegd op 29 november 2024 via <https://www.schoolenveiligheid.nl/kennisbank/fysiek-ingrijpen-naar-leerlingen/>
- Teitler, P. (2017). *Lessen in orde. Handboek voor de onderwijspraktijk*. Coutinho.
- Wolf, K. van der & Beukering, T. van (2019). *Gedragsproblemen in scholen. Het denken en handelen van leraren*. Acco.

Bijlage: uitdraai stappenplan naar Goed Gedrag

DE ROUTE NAAR GOED GEDRAG

1	Er is sprake van ongewenst gedrag. De ouders hebben tenminste één gesprek met de leerkracht gehad over dit gedrag. De leerling wordt gewaarschuwd.		
2	Het gedrag laat zich <u>binnen één week</u> zien.	Het ongewenste gedrag laat zich <u>binnen een maand</u> zien.	Het ongewenste gedrag laat zich <u>een maand niet</u> zien.
3	Er volgt een tweede gesprek met ouders, de leerling en de leerkracht. Een tweede waarschuwing wordt gegeven: bij een volgende overtreding wordt de leerling één dag intern geschorst.	Er volgt een tweede gesprek met ouders, de leerling en de leerkracht. Een tweede waarschuwing wordt gegeven.	De Route naar Gewenst Gedrag is succesvol verlopen.
4	Het gedrag laat zich binnen één maand zien.	Het ongewenste gedrag laat zich binnen een maand zien.	
5	De leerling wordt een dag intern geschorst. Een volgende waarschuwing wordt gegeven: interne schorsing van vijf dagen.	Stap 3 rood en verder.	
6	Het ongewenste gedrag laat zich binnen één week zien.		
7	De leerling wordt vijf dagen intern geschorst. Bij een volgende waarschuwing worden oplossingen met de leerplichtambtenaar besproken.		